

120 ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΓΕΝΝΗΣΗ ΤΟΥ ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ (1883-2003)

“ΧΑΖΑΪΝ ΠΙΡΟΥΪΤ” “Ο νοικοκύρης διασκεδάζει”

“ΔΙΑΣΚΕΔΑΖΕΙ” ΚΑΙ Ο ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗΣ, ΚΑΝΕΙ ΓΕΝΝΑΙΑ ΑΥΤΟΚΡΙΤΙΚΗ ΣΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ, ΕΝΩ Η ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΚΗ ΤΟΥ ΚΑΡΠΟΦΟΡΙΑ ΦΘΑΝΕΙ ΣΤΟ ΑΠΟΓΕΙΟ ΤΗΣ

Όσοι έχουν διαβάσει τον “Ποιητή και το ποίημα της Οδύσσειας”, τον ανεπανάληπτον αυτόν άθλο του νεοελληνικού κριτικού λόγου του Παντελή Πρεβελάκη ή τα “Τετρακόσια Γράμματα του Καζαντζάκη στον Πρεβελάκη”, την άλλη σημαντική προσφορά του “Κρητικού” στα Ελληνικά Γράμματα, θα έχουν ασφαλώς γοητευθεί κι εντυπωσιαστεί από εκείνην την χαριτωμένη ιστορία του Ρωμιού φουρνάρη της Σιβηρίας, τον οποίο είχε γνωρίσει ο Καζαντζάκης στα ταξίδια του στη Ρωσία κατά την πρώτη μετεπανατατική δεκαετία, με τις μεγάλες προσδοκίες, ελπίδες, αντιθέσεις, αντιφάσεις, διαψεύσεις, κι απογοητεύσεις, πράγματα που ανέκαθεν εμπνέανε και ξυπνούσαν τον μοναδικό συγγραφικό οίστρο του ποιητή της “Οδύσσειας”.

Διαβάστε όμως την ιστορία αυτή του φουρνάρη της Σιβηρίας, όπως μας την αφηγείται με το σπινθηροδόλο ύφος του ο Καζαντζάκης:

“ΧΑΖΑΪΝ ΠΙΡΟΥΪΤ. Στο Ιρκούσκ, στη Σιβηρία είχα κάποτε γνωρίσει ένα Ρωμιό φουρνάρη, που δούλευε μερόνυχτα σκυλιά, ζύμωνε τη νύχτα, φούρνιζε τα ξημερώματα και πουλούσε τη μερα το ψωμί. Ζούσε σαν ασχητός και σαν αγριάνθρωπος· δε γλεντούσε, δε γελούσε, δεν παντρεύτηκε, δεν εκάμε παιδιά· δεν είχε καιρό.”

“Μα κάπου-κάπου, απότομα, τον έπιαναν τα μεράκια· βαριέσιζε ξαφνικά να φουρνίζει, να ξεφουρνίζει και να πουλάει, σφαλνούσε το φούρνο και κολνούσε απάνω στην πόρτα ένα χαρτί με μεγάλα κόκκινα γράμματα: ΧΑΖΑΪΝ ΠΙΡΟΥΪΤ “Ο νοικοκύρης διασκεδάζει”. Εβανε τα κλειδιά στην τσέπη και τ’ ριχνε έξω. Πήγαινε κι έβρισκε κάτι ρεμπέτες φίλους του έτρωε, έπιανε μαζί τους, έκανε χωρατάδες, χόρευε, πήγαινε με γυναίκες, εβανε τα τσιλιά να του παίξουν· γλεντούσε δέκα δεκαπέντε μέρες και νύχτες.”

“Περνούσαν τα μεράκια του, αλάφρωνε· έσκιζε τότε την ταμπέλα, άνοιγε πάλι το φούρνο, και ξαναρίχνονταν στη σκυλιά δουλειά [...]”.

Την γλαφυρότατη συνέχειά του θα την διαβάσετε πιο κάτω. (“Τετρα-

προορίζονταν στο σύνολο του ως πρόλογος στον “Χριστό Ξανασταυρώνεται”. (Το μυθιστόρημα αυτό, σημαντικό-συνηματικοί μελετητές του έργου του Καζαντζάκη, όπως ο Collin Wilson, χαρακτηρίζουν ως “ένα αριστούργημα, ένα έργο τρομακτικής δύναμης”).

Γράφει ο Πρεβελάκης σχετικά με τον προορισμό του “ΧΑΖΑΪΝ ΠΙΡΟΥΪΤ”. “Ο Νοικοκύρης διασκεδάζει”:

“Από ανέκδοτο κείμενο ου Κ. που μου το είχε εσωκλείσει σε ένα γράμμα του από την Αντίπολη (6 Νοεμβρ. 1948). Το προόριζε για πρόλογο στο μυθιστόρημα του Ο Χριστός Ξανασταυρώνεται, αλλά το παρέλειψε την ώρα της έκδοσης (1954), ακολουθώντας τη συμβουλή μου. Το παραθέτω ακέραιο εδώ”. (“Πρεβελάκη. Ο ποιητής και το ποίημα της Οδύσσειας”. Αθήνα 1958, σελ. 318)

ΟΙ ΕΥΛΟΓΗΜΕΝΕΣ “ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΕΙΣ” ΤΟΥ ΚΑΖΑΝΤΖΑΚΗ

Ιδού τώρα η συνέχεια του “Ο νοικοκύρης διασκεδάζει”:

“Όμοια και μένα μ’ έπιαναν ξαφνικά τα μεράκια, τ’ ριξα στο γλέντι· άρχισα να γράφω μυθιστορήματα. Ο Αλέξης Ζορμπάς, Ο Χριστός Ξανασταυρώνεται κι άλλα που θα γράψω, αν θέλει ο

“Θεός” δηλ. ο καιρός, είναι τα δικά μου τα γλέντια· βρήκα κάτι παλιούς φίλους ρεμπέτες, του σκιοιού και του παλουκιού, κάτι καλούς ανθρώπους που αγαπώ, και διασκεδάζω μαζί τους.”

“Ξεχνώ το φούρνο που έχω ανοίξει και τα ψωμά που ζυμώνω, γράφω κι εγώ με μεγάλα

κόκκινα γράμματα απάνω στην πόρτα μου: ΧΑΖΑΪΝ ΠΙΡΟΥΪΤ και κάνω το κέφι μου. Γελώ, χοντρολογώ, κλώθω αλήθειες με ψευτιές, ανασταίνω νεκρούς αγαπημένους, γυναίκες κι άντρες, δάνω τα μέσα διολιά και φιαμπόλια να παίξουν. Να ξεσκάσω κι εγώ λίγο να προφτάσει και μένα το αχείλι μου να γελάσει· να γυρίσει και μένα μια στιγμή ο νους μου τη ράχη του στην άβυσσο και να κοιτάξει τον πράσινο απάνω κόσμο με τα κεντίδια του· ανθρώπους, δέντρα, έντομα, αυτοκρατορίες· και να κυλιστεί κι αυτός, μια στιγμή, σαν ένα γαϊδουράκι, την άνοιξη, στο πράσινο χορτάρι.”

Γράφει ο ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΜΠΟΥΡΝΑΖΟΣ

“Κι ύστερα αλαφρωμένος θ’ ανοίξω πάλι το φούρνο, θ’ ανάψω τις μεγάλες φωτιές και θα γυρίσω πάλι το πρόσωπο μου κατά την άβυσσο”. (“Τετρακόσια Γράμματα του Καζαντζάκη στον Πρεβελάκη”. Β’ έκδοση Αθήνα 1984, σελ. 596-598 Γράμμα αριθμ. 344/6-11-1948 από Antibes).

Η μια όψη μεταλλίου του Καζαντζάκη, που κυκλοφόρησε το 1971 από την “Maison de la monnaie” του Παρισιού. Από την εποχή του Λουδοβίκου 14ου (1643-1715) του επιλεγμένου “Βασιλιάς Ήλιος”, όταν ιδρύθηκε το επίσημο αυτό ίδρυμα, έχει περιλάβει στον κατάλογο του μόνο μεγάλες μορφές. Το μέταλλο είναι έργο της καλλιτέχνιδας Μπέλλας Ραυτοπούλου.

Σημείωση:

Όπως είπαμε ήδη το “ΧΑΖΑΪΝ ΠΙΡΟΥΪΤ” “Ο νοικοκύρης διασκεδάζει” το δημοσίευσε ο Πρεβελάκης: α) στο “Ο ποιητής και το ποίημα...” (σελ. 318-319) και β) στα “Τετρακόσια Γράμματα...” (σελ. 598 Γράμμα αριθμ. 344). Οι δύο δημοσιεύσεις έχουν κάποιες μικρές διαφορές, οι οποίες οφείλονται σε διαφορές των κειμένων που είχε στείλει ο Καζαντζάκης στον Πρεβελάκη: η φράση “γυναίκες κι άντρες” περιλαμβάνεται μόνο στα “Τετρακόσια Γράμματα...”. Στο κείμενο που δημοσιεύτηκε στο “Ο ποιητής και το ποίημα...” υπάρχει πριν από την φράση “δάνω τα μέσα διολιά...” η φράση “ανεβάζω από τον πάτο της θάλασσας αρμάδες βουλιαγμένες” η οποία παραλείπεται από την σελίδα 598 του κειμένου “Τετρακόσια Γράμματα” γράμμα αρ. 344.

ΤΑ ΘΡΥΛΙΚΑ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΑ ΣΧΕΔΙΑΖΟΝΤΑΙ ΠΟΛΥ ΠΙΟ ΠΡΙΝ

Από προγενέστερο όμως γράμμα που εστάλη στον Πρεβελάκη μια δεκαετία πριν, αποκαλύπτεται πως ο Καζαντζάκης πριν ακόμα από την

Κατοχή, σκέπτεται μια παρέκκλιση/παρένθεση από το έργο της ζωής του, την “Οδύσσεια”. Ετσι στα χρόνια της Κατοχής γράφει το “Βίος και πολιτεία του Αλέξη Ζορμπά” το οποίο εκδίδεται αμέσως μετά την Απελευθέρωση, πρώτο στην χιονοστιβάδα των μυθιστορημάτων που θα ακολουθήσουν.

Το εν λόγω γράμμα, όπως μας το παρουσιάζει από το 1958 ο Πρεβελάκης είναι το ακόλουθο:

“Ανυπομονώ να τυπωθεί η Οδύσσεια· μου γράφει από την Αίγινα στις 5 Οκτωβρίου 1938 όταν το διδλίο έχει κιόλας αρχίσει να τυπώνεται·ν’ απαλαχτώ από το βάρος, να γράψω πια ό,τι μου καπνίσει, χωρίς καμιά σκοπιμότητα και κανένα περιορισμό. Για ποιον; Αφού είμαι μόνος. “ΧαζαΪν πιρούιτ”, “ο νοικοκύρης διασκεδάζει” τοχοκολλούσε απ’όσω από το μαγαζί του ένας Έλληνας στη Ρουσία, όταν τ’ ριχνε στο μεθύσι. Μου φαίνεται πως ήρθε ο καιρός να γράψω κι εγώ ένα διδλίο με τον τίτλο “ΧαζαΪν πιρούιτ”.

(Πρεβελάκη. “Ο ποιητής και το ποίημα της Οδύσσειας”. Αθήνα 1958, σελ. 202-203.

Το ίδιο Γράμμα δημοσιεύει ο Πρεβελάκης δύομισυ δεκαετίες μετά στα “Τετρακόσια Γράμματα του Καζαντζάκη στον Πρεβελάκη” σελ. 474-475, Γράμμα αρ. 253/5-10-1938, από Αίγινα).

“ΔΕΝ ΜΠΟΡΕΣΑ ΝΑ ΝΙΚΗΣΩ ΤΟ ΦΑΝΤΑΧΤΕΡΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΤΟΛΙΔΙ”
Θα κλείσουμε το σημείωμα

Ο Καζαντζάκης με τον Παναΐτ Ισπράτη (1884-1935) στη Ρωσία το 1928.

αυτό, που γράφεται με την ευκαιρία της συμπλήρωσης 120 χρόνων από την γέννηση του μεγάλου συγγραφέα, μ’ ένα απόπεισμα επιστολής του, του 1922 όπου νεαρός ακόμη, με σπάνια και δυσέυρετη παρηγοσία, γενναιοδωρία και δικαιοκρασία, εντοπίζει και ονοματίζει τα ψιμύθια και τα λοιπά παρεισάκτα της τέχνης στοιχεία του έργου του. Οι “αυτοκριτικές” αυτές παρατηρήσεις του Καζαντζάκη αποτελούν και την διεισδυτικότερη, αυθεντικότερη κι αντικειμενικότερη κρίση για το ύφος της γραφής του. Σημειώνει ο Πρεβελάκης:

“Από τα 1922 κιόλας, γράφει στην πρώτη του γυναίκα από το Βερολίνο: “Τώρα, ως τώρα τούτο είναι η δύναμή μου: να σκέφτομαι και να γράφω.”

Το πρώτο το καταφέρνω καλά, δεν ντρέπομαι να το πω. Νιώθω το μυαλό μου στέρεο, πολύ καλής ποιότητας, φωτεινότατο. Το δεύτερο, το γράφημο, το καταφέρνω μέτρια. Δεν είναι καθαρή, αγνή, μεγάλη η τέχνη μου. Τα χρώματα πνίγουν την πνευματικότητα της γραμμής, οι εικόνες έρχονται πολλές και διατυπώνονται με υπερβολή. Δεν μπόρεσα να δω την απλότητα, δεν μπόρεσα να νικήσω το φανταχτερό και το στολίδι”. (Οι υπογραμμίσεις είναι δικές μας). (“Πρεβελάκη. Ο ποιητής και το ποίημα της Οδύσσειας”, Αθήνα 1958, σελ. 317).

Επόμενο σημείωμα, την επόμενη Δευτέρα: “Αν είσαι μένα και πονείς, πές μας ποιος είναι ο Πεπονής”.

ΠΡΕΒΕΛΑΚΗ
Ο ΠΟΙΗΤΗΣ
ΚΑΙ
ΤΟ ΠΟΙΗΜΑ
ΤΗΣ
ΟΔΥΣΣΕΙΑΣ

ΑΘΗΝΑ 1958

κόσια γράμματα του Καζαντζάκη στον Πρεβελάκη” Β’ έκδοση, Αθήνα 1984, σελ. 596-598). Γράμμα αριθμ. 344/6-11-1948 από Antibes).

Η ΜΕΓΑΛΗ, Η ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΑΞΙΑ ΤΟΥ “ΧΑΖΑΪΝ ΠΙΡΟΥΪΤ”

Η αξία του αυτή βρίσκεται στους λόγους οι οποίοι ώθησαν τον Καζαντζάκη στην συνταξη και αποστολή του κειμένου στον Παντελή Πρεβελάκη, επανειλημμένως μάλιστα. Ο Πρεβελάκης λοιπόν μας αποκαλύπτει ότι “Ο νοικοκύρης διασκεδάζει” (διάβαζε: “Ο Καζαντζάκης διασκεδάζει”

Τ.Ε.Ε. ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ

ΣΥΝΕΧΙΖΟΝΤΑΙ ΟΙ ΕΓΓΡΑΦΕΣ

ΔΙΔΑΣΚΕΙ ΚΟΜΜΩΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ ΚΑΙ ΑΙΣΘΗΤΙΚΗ ΤΕΧΝΗ ΣΕ 2 ΚΑΙ 3 ΧΡΟΝΙΑ ΜΕ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΜΕΝΑ με κρατικά πτυχία

Ακόμη διδάσκει κομμωτική τέχνη θμηνης φοίτησης και εκπαίδευση σε ζωντανά μοντέλα και κούκλες (για βαφές, αντάυγειες, περμανάντ, χτενίσματα εμπορικά, βραδυνά, νύφης).

Δωρεάν μανικιούρ, πεντικιούρ, μακιγιάζ (πρωινό, βραδινό, νύφης) **Μεταφορά μαθητών**

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ - ΕΓΓΡΑΦΕΣ: Κ. ΜΑΝΟΥ 11 ΠΕΛΕΚΑΠΙΝΑ • ΤΗΛ. 28210 73367 - 99051